

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

การบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองตามหลักนิติธรรม

จัดทำโดย พล.ต.ท.ธรรมศักดิ์ วิชาชาระยะ
รหัส ๕๘๐๓๑๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๓
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

การบังคับใช้กฎหมายการค้ามนุษย์ตามหลักนิติธรรม

พล.ต.ท.ธรรมศักดิ์ วิชารยะ^๑

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงขั้นตอน รูปแบบ และขบวนการของการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่อารยประเทศให้ความสำคัญ เนื่องจากกระทบต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น นอกจากจะต้องนำหลักนิติธรรมมาเป็นกรอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องนำมาตราการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดจริงจังมาใช้เพื่อทำลายเครือข่ายของขบวนการค้ามนุษย์โดยตรงแล้ว ยังต้องดำเนินมาตรการเชิงรุก เพื่อตัดวงจรของเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ โดยกวาดขันให้มีการสืบสวนปราบปรามคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง อีกส่วนหนึ่งด้วย เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายค่อนข้างใหม่ ผู้เขียนได้เสนอแนวทางการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพเพิ่มเติม ๘ ประเด็น

คำสำคัญ การค้ามนุษย์ การบังคับใช้กฎหมาย อาชญากรรมรูปแบบใหม่ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

^๑ ผู้บัญชาการสำนักงานงบประมาณและการเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รุ่นที่ ๓๒ ปริญญาโท และปริญญาเอก สาขารัฐศาสตร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา

เกริ่นนำ

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ องคมนตรี ในการบรรยายให้นักศึกษาหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นธป.) รุ่นที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๘ ได้กล่าวไว้ว่าประเทศไทยได้ให้การยอมรับและนำคำว่าหลักนิติธรรมมาใช้เป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการ โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ ซึ่งได้ระบุให้ทุกองค์กรในฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ รวมทั้งองค์การตามรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งท่านได้อธิบายต่อไปว่าหลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการปกครองโดยกฎหมายมิใช่ขึ้นอยู่กับบุคคล แม้แต่พระเจ้าจอห์นที่ ๑ แห่งสหราชอาณาจักร ได้ลงนามในเอกสารสำคัญที่เรียกกันต่อมาว่ากฎบัตร Magna Carta ใน ค.ศ.๑๒๑๕ ซึ่งมีผลให้พระมหากษัตริย์ทรงยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานของราษฎร อันเป็นหลักการสำคัญในหลักนิติธรรมเรื่อยมา^[๑]

หลักนิติธรรมตามแนวคิดของศาสตราจารย์ A.V. Dicey แห่งมหาวิทยาลัยอ็อกฟอร์ด สหราชอาณาจักร คือ การมีศาลยุติธรรมที่ทำหน้าที่ดูแลสิทธิและหน้าที่ โดยไม่มีบุคคลใดจะถูกลงโทษ เว้นแต่จะกระทำการอันขัดต่อกฎหมายเท่านั้น นั่นคือ ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ^[๒] ซึ่งตัวบทกฎหมายต้องมีความชัดเจน ประกาศใช้อย่างเปิดเผย มีความแน่นอน เป็นธรรม และคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยการบังคับใช้กฎหมายต้องสามารถเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม^[๓]

ศาสตราจารย์ธานีทร ภัยวิเชียร ให้ความหมายของหลักนิติธรรมไว้ว่า หลักการแห่งกฎหมายที่เหตุทุนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนขั้นพื้นฐาน^[๔] หลักนิติธรรมในสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้คำว่า กระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (Due Process of Law) โดยมีคำพิพากษาของศาลสูงสุดสหรัฐในปี ค.ศ.๑๙๖๖ คดีระหว่าง Miranda v. Arizona ระบุสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมมีอยู่ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) สิทธิที่จะได้รับการบอกกล่าว ว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ ก็ได้ (๒) สิทธิที่จะได้รับการบอกกล่าว ว่า คำให้การของผู้ต้องหานั้นหากยืนยันที่จะให้การใน

^[๑] อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, ๒๕๕๘, การนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้กับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทย, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า ๑-๒.

^[๒] อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, ๒๕๕๘, การนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้กับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทย, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า ๓.

^[๓] อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, ๒๕๕๘, การนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้กับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทย, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า ๔-๕.

^[๔] อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, ๒๕๕๘, การนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้กับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทย, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า ๗.

ชั้นสอบสวน ก็จะผูกพันผู้ต้องหาในชั้นศาลได้ (๓) ต้องแจ้งสิทธิว่ามีสิทธิมีทนาย และสามารถให้ทนายร่วม ฟังการสอบสวนได้ และ (๔) หากผู้ต้องหาไม่มีทนาย ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทางรัฐจัดทนายให้^[๕]

ศาสตราจารย์(พิเศษ) จรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นว่า หลักนิติธรรม หมายถึง หลักการที่กฎกติกาของกฎหมายที่ผู้บัญญัติกฎหมายจะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม มิเช่นนั้นกฎหมายนั้นจะไม่มีสภาพเป็นกฎหมาย แม้กฎหมายจะถูกตราขึ้นโดยชอบด้วยหลักนิติธรรมแล้ว การบังคับใช้และการตีความกฎหมายนั้น ก็จะต้องกระทำภายในกรอบของหลักนิติธรรมด้วย จึงจะได้ชื่อว่าเป็นการใช้กฎหมายโดยชอบใช้อำนาจโดยธรรม^[๖]

ประเทศไทยตรากฎหมายการคุ้มครองผู้ต้องหาขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อทดแทนกฎหมายการคุ้มครอง และเด็ก พ.ศ.๒๕๔๐ เนื่องจากรูปแบบในการกระทำผิดของการคุ้มครองผู้ต้องหาเปลี่ยนแปลงไปตาม วิวัฒนาการทางสังคม กล่าวคือ มีชายตกเป็นเหยื่อคุ้มครองผู้ต้องหาเพิ่มขึ้น การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น นอกจากนั้นปัญหาการคุ้มครองผู้ต้องหาเป็น อาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่อารยประเทศให้ความสำคัญ เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเหยื่อคุ้มครองผู้ต้องหาได้ถูกล่อลวงหรือชักจูงให้เข้าสู่กระบวนการ คุ้มครองผู้ต้องหา แม้เจ้าตัวยินยอมในเริ่มแรก หรือตกอยู่ในภาวะจำยอม เนื่องจากความยากจน หรือด้อย โอกาส แต่ต่อมาถูกกลืนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและในบางครั้งตกอยู่ในสภาพเยี่ยงทาส ซึ่งอารยประเทศถือเป็นอาชญากรรมที่รุนแรง จึงเป็นที่มาของวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการบังคับใช้ กฎหมายการคุ้มครองผู้ต้องหาตามหลักนิติธรรม โดยใช้ประเทศไทยเป็นกรณีศึกษา

วัตถุประสงค์และขอบเขตในการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงขั้นตอน รูปแบบ และขบวนการคุ้มครองผู้ต้องหาที่พบในประเทศไทย

๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองผู้ต้องหาในประเทศไทย

๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองผู้ต้องหา ในประเทศไทย

การคุ้มครองผู้ต้องหา : ขั้นตอน รูปแบบ และขบวนการ

คณะทำงานจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองผู้ต้องหา ได้ให้ความหมายของการคุ้มครองผู้ต้องหาไว้ว่า

^[๕] อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ, ๒๕๕๘, การนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้กับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า ๘.

^[๖] จรัญ ภักดีธนากุล, ๒๕๕๘, บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญกับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า ๔.

การค้ำมนุษย์เป็นกระบวนการในการจัดหา นำพา หรือส่งตัวบุคคลไปยังที่ใดที่หนึ่ง หรือรับตัวบุคคลไว้โดยการใช้กำลังบังคับ ช่มชู้ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งหากบุคคลหนึ่งบุคคลใดถูกบังคับหรือถูกหลอกล่อ ล่อลวงด้วยวิธีการต่างๆ จนกระทั่งบุคคลนั้นต้องมาตกอยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองจำต้องยอมรับสภาพของการถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ดังนั้น ถือได้ว่าการค้ำมนุษย์เกิดขึ้น และบุคคลนั้นถือว่าตกเป็นเหยื่อ/ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์^[๗]

การค้ำมนุษย์เป็นปัญหาอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ที่มีขั้นตอนในการกระทำความผิด รูปแบบในการแสวงหาประโยชน์จากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งตกเป็นเหยื่อโดยอยู่ในภาวะจำยอม หรือถูกบังคับ ชู่เชื้อจากผู้ค้า กลุ่มบุคคล หรือขบวนการที่เข้าร่วมในแต่ละขั้นตอนของการค้ำมนุษย์ซึ่งจะได้หยิบยกขึ้นมากล่าวพอสังเขปตามลำดับต่อไป

๑. ขั้นตอนของการค้ำมนุษย์

โดยทั่วไป การค้ำมนุษย์มีแผนประทุษกรรมที่สามารถอธิบายโดยแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑.๑ ขั้นจัดหาเหยื่อ ในขบวนการค้ำมนุษย์ เมื่อได้เหยื่อมาแล้วจะโดยผ่านการหลอกลวง บังคับชู่เชื้อ ใช้นายหน้าชักจูง ทำให้เหยื่อหลงเชื่อ หรือลักพาตัวมาก็ตาม และเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ขบวนการค้ำมนุษย์ได้ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้เหยื่อเดินทางไปพร้อมกับสมาชิกของขบวนการค้ำมนุษย์ เช่น บังคับชู่เชื้อ หลอกลวง ลักพาตัว ให้สารเสพติด บางรายตัดสินใจเองหลังจากไปติดต่อกับคำโฆษณาของหนังสือพิมพ์ หรือติดต่อนายหน้าโดยตรง สำหรับเหยื่อรายที่เดินทางไปด้วยความสมัครใจส่วนใหญ่เป็นผลมาจากถูกหลอกลวงให้หลงเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จะได้งานบ้านที่มีรายได้สูงในประเทศปลายทาง บางรายรู้ก่อนเดินทางว่าจะต้องทำงานในธุรกิจขายบริการทางเพศ หรือขายแรงงาน แต่ก็ถูกหลอกลวงเกี่ยวกับสภาพงานและที่อยู่อาศัย รวมทั้งรายได้และอิสรภาพส่วนตัวก่อนเดินทาง เหยื่อต้องตกลงยินยอมชำระค่านำส่งต่างๆ เช่น ค่าเตรียมเอกสารค่าเดินทาง และรายจ่ายเกี่ยวกับการทำงาน หรือค่าที่พักอาศัย ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดพันธะหนี้สิน โดยที่เหยื่อไม่สามารถหาเงินได้มากพอที่จะชำระหนี้ให้นักค้ำมนุษย์

^[๗] คณะทำงานจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์, ๒๕๕๕, คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์, โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, หน้า ๓.

เนื่องจากในชั้นจัดหาเหยื่อนี้ เหยื่อไม่มีโอกาสรู้ว่าค่าใช้จ่ายในประเทศปลายทางที่จะไปทำงานนั้น ค่าโฆษณา ค่าเช่าที่พักเป็นเงินเท่าใด เหยื่อรู้เพียงว่าจะต้องจ่ายเพียงเท่านั้น

๑.๒ ชั้นนำพาการเดินทางจะใช้พาหนะและเส้นทางใดขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์อาจเป็นไปได้ว่าเหยื่อถูกพาไปส่งยังที่หมายโดยเครื่องบิน รถไฟ รถยนต์ หรือเดินเท้า ส่วนเส้นทางอาจจะต้องผ่านประเทศที่สาม ซึ่งใช้เป็นทางผ่าน หรือตรงจากประเทศต้นทางไปยังปลายทางเลยก็ได้ เช่น เกี่ยวกับการข้ามแดน อาจจะทำโดยเปิดเผยหรือซ่อนเร้น ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ที่พบเห็นประจำ คือ ขบวนการค้ามนุษย์มักจัดทำเอกสารปลอมให้เหยื่อและพาเหยื่อเดินทาง เพื่อให้ถึงที่หมายโดยปลอดภัย

๑.๓ ชั้นแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจะอยู่ในรูปแบบใดขึ้นอยู่กับสภาพธุรกิจขายบริการทางเพศในท้องถิ่น และความเข้มงวดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เหยื่ออาจจะขายบริการทางเพศตามข้างถนนในย่านโลเกีย ในสถานค้าประเวณี ในคลับบาร์ อาโกโก้ สถานบันเทิงที่มีพนักงานต้อนรับเป็นหญิง สถานบริการอาบอบนวด และสถานบริการทางเพศที่ใช้ชื่ออย่างอื่น อนึ่ง เหยื่อจะต้องทำงานวันละหลายชั่วโมงและต้องให้บริการทุกรูปแบบตามที่ลูกค้าต้องการ เพื่อให้แน่ใจว่าเหยื่อไม่ปฏิเสธให้บริการตามความพอใจของลูกค้าแต่ละคน ขบวนการค้ามนุษย์จะมีกลไกในการควบคุมเหยื่อมิให้หลบหนีหรือหลีกเลี่ยงการทำงานอย่างเข้มงวดและใช้วิธีรุนแรง^[๘]

๒. รูปแบบของการค้ามนุษย์

ปัจจุบัน มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างน้อย ๔ รูปแบบ ดังนี้

๒.๑ รูปแบบการค้าประเวณี หรือการบริการทางเพศ การค้าหญิงและเด็กเพื่องานบริการทางเพศ ผู้หญิงที่เข้าสู่อุตสาหกรรมบริการทางเพศ อาจโดยสมัครใจหรือถูกหลอก หรือบังคับให้ทำงานโดยไม่สมัครใจ ปัญหาที่ผู้หญิงเหล่านี้ต้องเผชิญ คือ การผูกมัดด้วยภาระหนี้สิน การถูกยึดหนังสือเดินทางและถูกยึดรายได้ การถูกทุบตีถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การถูกกักขังและถูกทารุณจิตใจ เมื่อต้องการที่จะฟ้องผู้ค้ามนุษย์อาจพบว่าตนเองต้องตกเป็นผู้ต้องหา และถูกจับกุมด้วยข้อหาการค้าประเวณีเจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายบางคน ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้ามนุษย์เสียเอง

๒.๒ รูปแบบการใช้แรงงานเยี่ยงทาส การค้ามนุษย์เพื่อการรับใช้ในบ้าน ผู้หญิงหลายคนตกอยู่ในภาวะการถูกผูกมัดด้วยภาระหนี้สินจากการกู้ยืมที่ต้องจ่ายดอกเบี้ย เป็นจำนวนสูงจากผู้จัดหาและเอเยนต์ และถูกบังคับให้ทำงานแก่นายจ้าง ผู้หญิงที่ถูกบังคับเพื่อรับใช้ในบ้านอาจถูกบังคับให้ทำงานในสถานประกอบธุรกิจของนายจ้างด้วย เช่น ในร้านอาหาร หรือในโรงงาน ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

^[๘] ชัยวัฒน์ เกตุราชัย, ๒๕๕๓-๒๕๕๔, การค้ามนุษย์ในประเทศไทย ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ เครื่องมือ และกลไกในการแก้ไข, พิมพ์ครั้งที่ ๑, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, กรุงเทพฯ, หน้า ๕๑-๕๓.

ของการค้ามนุษย์ในรูปแบบนี้จะพบความรุนแรงมีตั้งแต่การยึดหนังสือเดินทาง การกักขังหน่วงเหนี่ยว และการห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอก การยึดค่าจ้าง การให้ทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมง และการคุกคามทางเพศ นอกจากนี้ผู้หญิงแล้ว ผู้ชายและเด็ก ก็อาจถูกนำไปค้าเพื่อการทำงานในการเกษตร งานก่อสร้างหรือการผลิตอื่นๆ ซึ่งพวกเขาคาดหวังว่าจะได้รับค่าจ้างสูง แต่ในหลายกรณีกลับถูกกดค่าแรงหรือไม่ได้รับค่าจ้างเลย กลุ่มผู้ถูกบังคับใช้แรงงานงานเหล่านี้ อาจล้มเลิกที่จะขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากสถานการณ์ที่ผิดกฎหมายของพวกเขา โดยเกรงกลัวว่าจะถูกตั้งข้อหาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๒.๓ รูปแบบขอตาน การค้ามนุษย์เพื่อให้เป็นขอตาน เป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะ หญิงชรา คนพิการ และทารก ขอตานเหล่านี้ได้ถูกจัดหาจากหมู่บ้านที่ห่างไกลมาสู่เมืองใหญ่ในประเทศของตน เช่น ประเทศแถบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยแต่ละวันขอตานจะถูกนำไปสู่สถานที่ที่ไม่คุ้นเคย ไม่ได้รับอนุญาตให้ไปไหนมาไหนด้วยตนเอง และถูกจับตามองโดยพนักงานหน้า ซึ่งจะคอยเก็บรวบรวมเงินจากการขอตานของพวกเขา การถูกบังคับให้ขอตานเป็นประสบการณ์ที่ลบล้างความเป็นมนุษย์ และมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัวที่จะถูกตำรวจจับและการลงโทษจากผู้ควบคุม

๒.๔ รูปแบบการรับจ้างแต่งงาน การค้ามนุษย์เพื่อการแต่งงาน ผู้ค้ามนุษย์อาจเสนอตนในรูปแบบของนายหน้าจัดหาคู่และให้สัญญาแก่ผู้หญิงว่าจะแนะนำสามีในอนาคตที่ดี และชีวิตคู่จะประสบความสำเร็จ ชาวต่างชาติบางคนเดินทางเข้ามาเพื่อแต่งงานด้วยและชักจูงให้ผู้หญิงไปต่างประเทศ ผู้หญิงเหล่านี้เมื่อเดินทางไปใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมใหม่และกลายเป็นบุคคลที่ตกอยู่ในสภาพการแต่งงานเยี่ยงทาส ถูกทำร้าย ได้รับการปฏิบัติที่ป่าเถื่อนและไร้มนุษยธรรม จุดอ่อนที่สำคัญคือ สถานการณ์ทางกฎหมายในฐานะผู้ย้ายถิ่นซึ่งใบอนุญาตให้พำนักในประเทศต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความต่อเนื่องของความสัมพันธ์หรือการอุดหนุนของคู่หมั้น ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ภรรยายอมไม่อยู่ในฐานะที่จะขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือหลีกเลี่ยงจากสามี เนื่องจากกลัวว่าจะถูกเนรเทศออกนอกประเทศ^[๙]

๓. ขบวนการค้ามนุษย์

ในเชิงเศรษฐกิจ การค้ามนุษย์ คือ อาชญากรรมซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนอุปสงค์และอุปทานที่ผลักดันให้เกิดขบวนการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง มีทั้งผู้อยู่เบื้องหลังการค้าทำการเคลื่อนย้ายคนที่มีความเสี่ยงจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อตอบสนองต่ออุปสงค์ที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนมีสิ่งสนับสนุนให้

^[๙] นภา เศรษฐกร, ๒๕๔๙-๒๕๕๐, ทิศทางใหม่ในการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์, [Online], Available:

<http://www.udonthani.m-society.go.th> [๘ กันยายน, ๒๕๕๗].

เกิดเป็นขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งมีโครงสร้างอยู่ด้วยกัน ๘ ส่วน ได้แก่ นายทุน นายหน้า เหี้ย ผู้ค้า ผู้นำพา ผู้รับ ผู้ควบคุมดูแล และลูกค้า^[๑๐]

๓.๑ นายทุน คือ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการค้ามนุษย์ ไม่เปิดเผยตัว แต่จะแสดงออกในรูปแบบอื่น เช่น นักธุรกิจ ผู้มีชื่อเสียงในท้องถิ่น ซึ่งประกอบอาชีพสุจริตบังหน้า และมีหน้าที่สนับสนุนการลงทุนด้านการเงิน ประสานงานให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ขบวนการค้ามนุษย์

๓.๒ นายหน้า ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ มีหน้าที่ติดต่อ ชักชวน ใช้กลอุบาย ล่อลวง และนำพาเหยื่อมาส่งต่อให้กับผู้ค้ามนุษย์

๓.๓ เหี้ย ได้แก่ บุคคลทั่วไป ตลอดจนหญิงและเด็กที่บุคคลอื่นได้จัดหา ซื้อขาย จำหน่าย พามา จัดให้อยู่ในพื้นที่พักพิง หรือรับไว้ด้วยวิธีการข่มขู่ คุกคามหรือใช้กำลังหรือการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว การล่อลวง การใช้อำนาจที่เหนือกว่า ตลอดจนอาศัยความอ่อนแอของผู้ถูกกระทำ มีการให้ หรือรับค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือประโยชน์อย่างอื่น เพื่อให้ได้ความยินยอมจากบุคคลหนึ่งให้ผู้อื่นมีอำนาจเหนือกว่า เพื่อนำเอาบุคคลผู้ถูกกระทำไปแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ รวมถึงการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางกามารมณ์ในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาส หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน การจูงใจหรือการบังคับด้วยวิธีใดๆ เพื่อการค้า

๓.๔ ผู้ค้า จะเป็นผู้ที่รับซื้อเหยื่อมาเพื่อนำมาขายบริการทางเพศ ขายแรงงาน หรืออวัยวะ หรือส่งต่อเหยื่อไปยังบุคคลผู้ต้องการแรงงานหรือต้องการบริการทางเพศที่อยู่ประเทศปลายทางซึ่งในกรณีนี้ผู้ค้าจะมีหน้าที่ให้ที่พักพิงเหยื่อที่นายหน้านำมาส่งติดต่อประเทศปลายทาง และดำเนินการต่างๆ เช่น ปลอมแปลงเอกสารหนังสือเดินทาง อำนวยความสะดวกในการออกนอกประเทศ

๓.๕ ผู้นำพา จะมีหน้าที่รับเหยื่อจากผู้ค้า เพื่อนำเหยื่อไปส่งยังผู้รับที่อยู่ประเทศปลายทาง โดยนำออกนอกประเทศในลักษณะต่างๆ เช่น จดทะเบียนสมรส แล้วพาไปต่างประเทศ หรือไปท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นต้น

๓.๖ ผู้รับ ซึ่งจะอยู่ในพื้นที่ประเทศปลายทางในต่างประเทศจะรับเหยื่อไปที่สถานที่ค้าประเวณี และเป็นเอเยนต์ติดต่อลูกค้ามาใช้บริการ

๓.๗ ผู้ควบคุมดูแล จะมีหน้าที่บังคับให้เหยื่อไปขายบริการหรือแรงงานและในกรณีที่เหยื่อไม่สมัครใจ จะถูกควบคุมดูแล ทำร้ายร่างกายด้วยวิธีการต่างๆ ให้ค้าประเวณี

๓.๘ ลูกค้า คือ ผู้ที่มาซื้อบริการ

^[๑๐] ชัยวัฒน์ เกตุวรชัย, ๒๕๕๓-๒๕๕๔, การค้ามนุษย์ในประเทศไทย ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ เครื่องมือ และกลไกในการแก้ไข, พิมพ์ครั้งที่ ๑, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, กรุงเทพฯ, หน้า ๕๑-๕๓.

การบังคับใช้กฎหมายการค้ามนุษย์

ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ให้หลักการและเหตุผลไว้ว่า โดยที่พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังมีได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการหรือขูดรีด บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าวเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้^[๑๑]

ตามบทบัญญัติในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์ไว้ว่า

ผู้ใด เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่โดยอาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(๒) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ผู้ซึ่งกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์^[๑๒]

^[๑๑] ประกาศราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๙๓, วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, หน้า ๔๙.

^[๑๒] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑, มาตรา ๖.

๑. สถิติจับกุมคดีค้ามนุษย์

กองบังคับการปราบปรามการค้าย (บก.ปคม.) กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการรายงานสถิติคดีการค้ามนุษย์ ซึ่งจากรายงานดังกล่าว พบว่าในปี พ.ศ.๒๕๕๓ และ ๒๕๕๔ ได้มีการจับกุมคดีค้ามนุษย์ประมาณ ๘๐ ถึง ๙๐ กักราย เริ่มมีการจับกุมเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นต้นมา โดยมีการจับกุมสูงถึง ๓๐๖ ราย และเพิ่มเป็น ๒ เท่าในปี พ.ศ.๒๕๕๖ และในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ลดลงเหลือ ๒๘๐ ราย โดยส่วนใหญ่เป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าประเวณี ประมาณ ๓ ใน ๔ ของคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด รองลงมาเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบบังคับใช้แรงงานประมาณไม่เกิน ๒๐% และน้อยที่สุดเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบขอทาน

ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ มีผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ จำนวน ๑,๐๒๐ คน เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี จำนวน ๗๕๗ คน (ร้อยละ ๗๔.๒) เป็นชาวไทย จำนวน ๖๕๗ คน เมียนมาร์ จำนวน ๑๔๑ คน ลาว จำนวน ๑๑๔ คน กัมพูชา จำนวน ๘๙ คน อื่นๆ จำนวน ๑๙ คน เปรียบเทียบกับสถิติในปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีผู้เสียหายลดลงเหลือ ๕๙๕ คน เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี จำนวน ๓๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๘ เป็นชาวไทย จำนวน ๒๗๔ คน ลาว จำนวน ๑๐๘ คน เมียนมาร์ จำนวน ๘๓ คน กัมพูชา จำนวน ๒๙ คน อื่นๆ จำนวน ๑๐๑ คน

รายงานความก้าวหน้าในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๗

จากรายงานสถิติคดีค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ที่มีการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ จำนวน ๒๘๐ คดี มีผลความคืบหน้าในการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล สรุปรายละเอียดตามตารางที่ ๑

ในชั้นพนักงานสอบสวน ได้ทำการสืบสวนสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วจำนวน ๒๐๗ คดี ยังอยู่ในระหว่างการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จำนวน ๗๓ คดี โดยพนักงานสอบสวนได้สรุปสำนวนมีความเห็น เห็นควรสั่งฟ้อง จำนวน ๒๐๕ คดี หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๙.๐๓ และมีความเห็นเห็นควรสั่งไม่ฟ้องเพียง ๒ คดี ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาต่อไปแล้ว

ในชั้นพนักงานอัยการ มีสำนวนที่รับมอบจากชั้นพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการในชั้นพนักงานอัยการ จำนวน ๒๐๗ คดี การพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว ๑๖๐ คดี ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาอีก ๔๗ คดี ผลการพิจารณาคดีที่เสร็จสิ้นแล้ว พนักงานอัยการได้มีคำสั่ง ให้สั่งฟ้อง จำนวน ๑๕๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๘๗ ส่วนที่เหลืออีก ๕ คดี พนักงานอัยการได้มีคำสั่งให้สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา

ตารางที่ ๑ ความก้าวหน้าในการดำเนินคดีข้อหาค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๗

ชั้นพนักงานสอบสวน					
ความคืบหน้า	ผลการพิจารณาคดี			จำนวน	
	ความเห็น	คดี	ร้อยละ	คดี	ร้อยละ
เสร็จสิ้น	สั่งฟ้อง	๒๐๕	๙๙.๐๓	๒๐๗	๗๓.๙๓
	สั่งไม่ฟ้อง	๒	๐.๙๗		
	รวม	๒๐๗	๑๐๐.๐๐		
ระหว่างการดำเนินการ				๗๓	๒๖.๐๗
รวมทั้งสิ้น				๒๘๐	๑๐๐.๐๐
ชั้นพนักงานอัยการ					
ความคืบหน้า	ผลการพิจารณาคดี			จำนวน	
	คำสั่ง	คดี	ร้อยละ	คดี	ร้อยละ
เสร็จสิ้น	สั่งฟ้อง	๑๕๕	๙๖.๘๗	๑๖๐	๗๗.๒๙
	สั่งไม่ฟ้อง	๕	๓.๑๓		
	รวม	๑๖๐	๑๐๐.๐๐		
ระหว่างการดำเนินการ				๔๗	๒๒.๗๑
รวมทั้งสิ้น				๒๐๗	๑๐๐.๐๐
ชั้นศาล					
ความคืบหน้า	ผลการตัดสินคดี				
	คดี			ร้อยละ	
มีคำพิพากษา	๔๗			๓๐.๓๒	
ระหว่างการพิจารณา	๑๐๘			๖๙.๖๘	
รวมทั้งสิ้น	๑๕๕			๑๐๐.๐๐	

รายละเอียด กรณีพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งมีอยู่ ๕ คดี เป็นกรณีรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น ผลตรวจพิสูจน์ รหัสพันธุกรรม (DNA) เป็นพ่อแม่ลูกกัน หรือชักชวนกันมาขอทาน ไม่เข้าข่ายบังคับขู่เข็ญ หรือแสวงหาประโยชน์ รวมทั้งเป็นการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาบางรายในคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ ซึ่งคดีอยู่ในชั้นการพิจารณาของอัยการสูงสุด

ในชั้นศาล มีสำนวนที่อัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหา อยู่ในชั้นพิจารณาคดีของศาล จำนวน ๑๕๕ คดี ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘ ศาลได้มีคำพิพากษาแล้วจำนวน ๔๗ คดี หรือร้อยละ ๓๐.๓๒ อีก ๑๐๘ คดี ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของชั้นศาล

๒. สถิติการจับกุมคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ได้มีการปราบปรามคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ซึ่งมีลักษณะการกระทำความผิดใกล้เคียงกับการค้ามนุษย์ ตามองค์ประกอบแห่งความผิดยังไม่เข้าข่ายเป็นการค้ามนุษย์ หรือที่อาจเรียกได้ว่าเป็น Surrogate Crimes เพื่อใช้เป็นมาตรการตัดวงจรของขบวนการค้ามนุษย์ โดยมีสถิติการจับกุมตามตารางที่ ๒ ซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

- ๒.๑ ข้อหาเป็นธุระจัดหาเพื่อการอนาจาร ตามประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๕๘ คดี
- ๒.๒ ข้อหาเป็นธุระจัดหาเพื่อการค้าประเวณี ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี จำนวน ๗๓๔ คดี
- ๒.๓ ข้อหานำพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง จำนวน ๔๙๑ คดี
- ๒.๔ ข้อหาให้ที่พักพิงคนต่างด้าว ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง จำนวน ๙๔๐ คดี
- ๒.๕ ข้อหาคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตฯ ตามกฎหมายแรงงาน จำนวน ๕,๓๕๐ คดี

๓. สรุปผลการทำลายเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๗

จากการวิเคราะห์แนวโน้มการกระทำความผิดของขบวนการค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งมีสถิติการจับกุมเพิ่มขึ้นสูงถึง ๖๗๔ คดี เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการจับกุมคดีค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ ซึ่งมีจำนวน ๓๐๖ คดี ทำให้เห็นว่าการเร่งรัดให้มีการระดมจับกุมที่เน้นในเชิงปริมาณในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ไม่ได้ผล เนื่องจากขบวนการนักค้ามนุษย์มีแผนประทุษกรรมในการกระทำความผิดในรูปแบบที่เชื่อมโยงครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัด ซึ่งจากการสืบสวนขยายผล ได้มีการสัมภาษณ์เหยื่อในคดี

ตารางที่ ๒ สถิติการจับกุมความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ลำดับ	ฐานความผิด	ปี ๒๕๕๗		๑ ม.ค. - ๑๓ ก.พ.๕๘	
		จำนวน (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)	จำนวน (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)
๑	เพื่อสนองความใคร่ เป็นธุระจัดหาเพื่อ อนาจารซึ่งชายหรือหญิง ตาม ป.อาญา ม.๒๘๒, ๒๘๓, ๒๘๔ และ ๒๘๕	๕๘	๖๘	๑๒	๒๑
๒	เป็นธุระจัดหาซึ่งบุคคลใดเพื่อให้บุคคล นั้นกระทำการค้าประเวณีตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.๒๕๓๙ ม.๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒	๗๓๔	๗๗๒	๖๓	๗๔
๓	นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาใน ราชอาณาจักรตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ม.๖๓	๔๙๑	๖๔๓	๕๖	๗๒
๔	อุปการะหรือช่วยด้วยประการใดๆ ให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พ้นจาก การจับกุม ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ม.๖๔	๙๔๐	๑,๓๙๖	๙๘	๑๑๕
๕	คนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต และรับคนต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาต ทำงานคนต่างด้าวพ.ศ.๒๕๒๒ ม.๙, ๒๗, ๕๑, ๕๔	๕,๓๕๐	๖,๖๖๔	๑,๐๖๖	๑,๒๙๓
รวม		๗,๕๗๓	๙,๕๔๓	๑,๒๙๕	๑,๕๗๕

ที่มา ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัวและป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ค้ำมนุษย์ (สถานีตำรวจภูธรดอนหัวฬ่อ อำเภอชลบุรี คดีอาญาเลขที่ ๑๔๖๖/๒๕๕๖) พบว่าถูกนำมาเพื่อแสวงหาประโยชน์ในการค้าประเวณีหลายครั้ง ในพื้นที่ ๖ จังหวัด และมีเหยื่อเป็นจำนวนมากถึง ๑๓ คน ที่สามารถช่วยเหลือมาได้ เป็นกรณีศึกษาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ปรับเปลี่ยนทิศทางการนโยบายในการปราบปรามการค้ามนุษย์ที่เน้นการสืบสวนขยายผล ไปสู่เครือข่ายของขบวนการค้ามนุษย์ และขบวนการนำพาคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (Proactive Law Enforcement Measures) เป็นหลัก ควบคู่ไปกับการระดมปราบปรามการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีค้ามนุษย์ (Surrogate crimes related to human trafficking and smuggling) เพื่อเป็นการตัดวงจรของขบวนการค้ามนุษย์ (Preventive Law Enforcement Measures) อีกทางหนึ่ง

ผลการวิเคราะห์แนวโน้มสถิติคดีค้ามนุษย์ที่ลดลงในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ซึ่งมีรายงานการจับกุมคดีค้ามนุษย์ที่ลดลง เหลือเพียง ๒๘๐ คดี แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์การค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ชัด เนื่องจากมาตรการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว การควบคุมตรวจสอบผู้ประกอบการทุกรูปแบบ เพื่อลดความเสี่ยงของเหยื่อ ตัดช่องโอกาสของผู้แสวงหาประโยชน์และนักค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการทำลายเครือข่ายและตัดวงจรของขบวนการค้ามนุษย์ รวมทั้ง การปราบปรามผู้กระทำความผิดที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ซึ่งขอสรุปผลการดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

๓.๑ การสืบสวนขยายผลเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์

ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ต่อเนื่องถึงต้นปี พ.ศ.๒๕๕๘ ได้มีการสืบสวนขยายผลเพื่อทำลายเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์ที่สำคัญ จำนวน ๖ เครือข่าย โดยแบ่งเป็น ขบวนการค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณี จำนวน ๒ เครือข่าย และขบวนการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน จำนวน ๔ เครือข่าย ดังนี้

(๑) ขบวนการค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณี (คดีดอนหัวฬ่อ จังหวัดชลบุรี) ซึ่งนักค้ามนุษย์ได้ล่อลวงหรือชักนำเด็กหญิงสัญชาติลาวอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เข้ามาค้าประเวณีในร้านคาราโอเกะในพื้นที่หลายจังหวัด จับกุมผู้ต้องหาได้ ๕ คน ช่วยเหลือเหยื่อได้ ๑๓ คน ช่วงเวลาการสืบสวนขยายผล ตั้งแต่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ – ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗

(๒) ขบวนการค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณี (คดีดอนตูม จังหวัดนครปฐม) คดีเริ่มต้นเมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ในท้องที่ สถานีตำรวจภูธรดอนตูม จากการสัมภาษณ์เหยื่อสามารถขยายผลเข้าช่วยเหลือเหยื่อที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และสามารถจับกุมขบวนการล่อลวงหรือชักนำเด็กหญิงชาวลาเวียเข้ามาค้าประเวณี จากชายแดนติดต่อด้านจังหวัดหนองคาย ได้ผู้ต้องหา ๔ คน ออกหมายจับอีก ๘ คน

(๓) ขบวนการค้ำมนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานเด็กชาวลาว ในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ได้มีการจับกุมนายหน้าที่น่าเด็กมาทำงานในไร่สับปะรด

(๔) ขบวนการค้ำมนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน (คดีกันตัง จังหวัดตรัง) ได้มีการจับกุมเจ้าของเรือ ไต้ก๋ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงานในเรือประมง

(๕) ขบวนการค้ำมนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน (คดีเกาะอัมบน ประเทศ อินโดนีเซีย) เป็นคดีในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จับกุมผู้ต้องหาได้ ๓ คน เป็นนายหน้าในจังหวัดสมุทรสาคร ไต้ก๋ง และช่างเครื่องในเรือประมงที่มีพฤติการณ์บังคับแรงงาน ในเรือประมง

(๖) ขบวนการค้ำมนุษย์/นำพาคนต่างด้าว (คดีหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช) เริ่มต้นด้วยการสกัดจับรถบรรทุก ๕ คันขนชาวพม่า (โรงอิงญา) จำนวน ๙๗ คน จับกุมผู้ต้องหา ขณะเกิดเหตุ จำนวน ๒ คน และได้มีการสืบสวนขยายผลดำเนินการเชื่อมโยงการใช้โทรศัพท์ บัญชีธนาคาร พยานหลักฐานอื่นๆ การซักถามพยานบุคคลในพื้นที่ ข้อมูลในคดีที่เคยจับกุมในพื้นที่ ภาคใต้ และข้อมูลทางการข่าว จนสามารถจับกุมนายทุนใหญ่ นายทุนย่อย ไต้ก๋งเรือ คนขับรถ จำนวน ๗ คน ออกหมายจับอีก ๔ คน ทางการสืบสวนขยายผลเชื่อมโยงถึงนายหน้าที่ประเทศเมียนมาร์ และมาเลเซีย มีความเชื่อมโยงกับคดีเก่าในจังหวัดพังงาและระนองอีก ๓ คดี โดยได้นำกฎหมาย ป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน มาใช้และสามารถอายัดทรัพย์สินได้ ๑๒๑ รายการ เป็นเงิน ๓๒ ล้านบาทเศษ

๓.๒ การสืบสวนขยายผลเครือข่ายขบวนการนำพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร

ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ได้มีการสืบสวนปราบปรามขบวนการนำพา คนต่างด้าวชาวพม่า โรงอิงญา บังคลาเทศ และชาวมุสลิมไม่ทราบสัญชาติ เข้ามาในราชอาณาจักร โดยผิดกฎหมาย จำนวน ๕ เครือข่าย สามารถจับกุมนายทุน นายหน้า และผู้ร่วมขบวนการได้รวม ๒๒ คน และออกหมายจับอีก ๑๐ คน โดยมีชาวเมียนมาร์ และโรอิงญา รวมอยู่ด้วย

๔. รายงานความคืบหน้า กรณีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์

มีเจ้าหน้าที่รัฐต้องหาคดีอาญา ๕ คดี จำนวน ๘ คน ดังนี้

(๑) กรณี ดาบตำรวจวี (นามสมมุติ) สังกัด สถานีตำรวจภูธรท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๖ ดาบตำรวจวีซึ่งมีพฤติการณ์เข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชาวเมียนมาร์ ในการให้ความช่วยเหลือหญิงและเด็กชาวโรอิงญา ๕ คน หลบหนีออกจากบ้านพักหญิงและเด็ก จังหวัดพังงา เพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศปลายทาง โดยได้นำตัวไปกักขังไว้ แต่ต่อมาในเดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๖ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ความช่วยเหลือเหยื่อออกมาได้ และติดตามจับกุม

ชาวเมียนมาร์ จำนวน ๑ คน มาดำเนินคดีในข้อหาค้ำมนุษย์ หน่วงเหนี่ยวกักขัง และข่มขืน ส่วน ดาบตำรวจวีถูกดำเนินคดีอาญาข้อหาค้ำมนุษย์ หน่วงเหนี่ยวกักขัง และปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ พนักงานสอบสวนได้ทำสำนวนส่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ โดยได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงตามคำสั่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐที่ ๔๘๒/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ การดำเนินการไต่สวนใกล้จะแล้วเสร็จ คาดว่าเสนอคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ซ้ำมูลภายในเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๕๘ ส่วนการดำเนินการ ทางวินัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งให้ ดาบตำรวจวีออกจากราชการไว้ก่อน

(๒) กรณี จำเอกสัจ (นามสมมุติ) สังกัด กองเรือยุทธการ ทหารเรือ เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ได้มีการจับกุมร้านคาราโอเกะ ในจังหวัดหนองคาย และให้การช่วยเหลือเหยื่อ ซึ่งเป็นเด็กและหญิงชาวลาว จำนวน ๖ คน ซึ่งถูกบังคับให้ค้าประเวณี โดย จำเอกสัจ และนายชาติ (นามสมมุติ) เป็นผู้เช่าสถานที่ ถูกจับกุมในที่เกิดเหตุในข้อหาร่วมกันค้ำมนุษย์ ตามคดีอาญาที่ (สถานีตำรวจภูธรเมืองหนองคาย) ๑๐๘๘/๒๕๕๗ พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนพร้อมความเห็น สั่งฟ้องผู้ต้องหา เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาชั้นอัยการ

(๓) กรณี นางสาวรุ่ง (นามสมมุติ) เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดหนองคาย ในการสืบสวนขยายผลคดีดอนตูม จังหวัดนครปฐม นางสาวรุ่ง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ใน บ้านพักเด็กและสตรี จังหวัดหนองคาย มีพฤติการณ์เป็นนายหน้าฝั่งไทย นำพาหญิงชาวลาวไปเพื่อ ค้าประเวณีในร้านคาราโอเกะถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๘ ในข้อหาค้ำมนุษย์ เป็นธุระ จัดหาเพื่อการอนาจารและการค้าประเวณี ให้ที่พักพิงคนต่างด้าว และมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติ ตามกฎหมาย ๕ ฉบับ โดยพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้อง สำนวนอยู่ระหว่างการ พิจารณาของพนักงานอัยการ เนื่องจากผู้ต้องหาร้องขอให้สอบสวนพยานเพิ่มเติม

(๔) กรณี สมาชิกสภาจังหวัดสตูล และ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปูลู จังหวัดสตูล ถูกจับกุมในเครือข่ายนำพาโรฮิงญา เหตุเกิดประมาณ กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๗ คดีอาญาที่ ๕๒๙/๕๗ สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้อง พนักงานอัยการสั่งฟ้อง คดีอยู่ในชั้นการพิจารณาของศาลกรณีนี้ คดีไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเนื่องจากผู้ต้องหาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในการกระทำความผิดแต่อย่างใด

(๕) กรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง และหน่วยปฏิบัติการพิเศษ จังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง ๒ คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ จังหวัดปัตตานี ๑ คน รวม ๓ คน ถูกดำเนินคดี ที่สถานีตำรวจภูธรปัตตานี ตามคดีอาญาที่ ๖๐๙/๕๗ ในข้อหาร่วมกัน ค้ำมนุษย์ พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการแล้วเมื่อวันที่

๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ ซึ่งพนักงานอัยการได้พิจารณาแล้ว เนื่องจากเป็นคดีเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งจะต้องส่งสำนวนให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐไต่สวนข้อมูลความผิดก่อนที่จะส่งฟ้องต่อศาล พนักงานสอบสวนจึงส่งสำนวนให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว พบว่ามีมูลความผิด

ผลความคืบหน้าในการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ มีดังนี้

(๑) ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามีมูลความผิด

(๒) นำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐพิจารณา มีมติรับเรื่องไว้ไต่สวนข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๘

(๓) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาข้อมูลความผิด

สำหรับขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายต่อไป มีดังนี้

(๑) คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐสรุปข้อเท็จจริงพร้อมพยานหลักฐานเสนอต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเพื่อพิจารณาข้อมูลว่ามีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือไม่

(๒) เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐข้อมูลความผิดเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐจะส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อร่างคำฟ้องในข้อหาปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบต่อไป

ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการมีหน้าที่พิจารณาสำนวนคดีอาญาในข้อหาค้ามนุษย์จากพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมในสำนวน โดยนำพยานหลักฐานในสำนวนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ มาพิจารณารวมกัน เพื่อร่างคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบในการกระทำความผิดอาญาในข้อหาค้ามนุษย์ เพื่อเป็นเหตุผลในการขอให้ศาลนำมาเป็นเหตุในการเพิ่มโทษให้หนักขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐยำเกรงต่อกฎหมาย แต่เนื่องจากเป็นมาตรการพิเศษที่ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีกำหนดบัญญัติขึ้นตอนไว้เป็นการเฉพาะ และต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานโดยจะต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายตามหลักนิติธรรม

สรุป

กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาการค้ามนุษย์ โดยได้จัดทำรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ของแต่ละประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยการปกป้องเหยื่อการค้ามนุษย์ หากประเทศใดถูกจัดให้อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ ๓ (ระดับเลวร้าย) ทางสหรัฐอเมริกาจะมีมาตรการทางการค้ามาใช้บังคับ ซึ่งจากการจัดทำรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓ และ ๒๕๕๔ ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ ๒ (ระดับกลาง) และในปี พ.ศ.๒๕๕๕ และ ๒๕๕๖ อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ ๒ (ระดับกลางที่ต้องจับตามอง) โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ ๓ (ระดับเลวร้าย) ในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี ๒๕๕๗ ปรากฏข้อมูลว่า องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ได้ใช้ประเทศไทยเป็นที่แสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ โดยประเทศไทยถูกใช้ใน ๓ สถานะ คือ เป็นประเทศต้นทาง (ประเทศที่มีการส่งเด็กและหญิงไปค้าต่างประเทศ) ประเทศปลายทาง (ประเทศที่มีการนำเด็กและหญิงเข้ามาค้าหรือแสวงหาประโยชน์ หรือมีการล่วงละเมิดสิทธิ) และถือเป็นประเทศทางผ่านของปัญหาการค้ามนุษย์ (ประเทศที่ใช้เป็นเส้นทางผ่านของการนำเด็กและหญิงไปค้าในประเทศอื่นๆ) มีการบังคับใช้แรงงานทั้งบนบกและในเรือประมง รวมทั้งขบวนการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับเหยื่อให้เป็นขอทาน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับผลประโยชน์จากขบวนการค้ามนุษย์

ปัญหาการค้ามนุษย์ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคการประมง และภาคการท่องเที่ยวการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในปัจจุบัน ได้ใช้มาตรการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมตามหลัก ๕P ประกอบด้วย Policy, Prosecution, Protection, Prevention และ Partnership ซึ่งได้มีการประกาศให้การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๘ ไปแล้ว จากการศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอน รูปแบบและขบวนการของการค้ามนุษย์ รวมทั้งผลการศึกษาวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้กฎหมายการค้ามนุษย์ โดยผู้เขียนได้รวบรวมจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมข้อมูล ประกอบการจัดทำรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๗ ของประเทศไทย เพื่อเสนอไปยังกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะบางประการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายการค้ามนุษย์ดังต่อไปนี้

๑. เกี่ยวกับรูปแบบของการค้ามนุษย์ สถิติการจับกุมการค้ามนุษย์ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ที่พบว่า มีการจับกุมคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าประเวณีเป็นส่วนใหญ่ หรือประมาณ ๓ ใน ๔ ส่วนของคดีค้ามนุษย์ทั้งหมดนั้น โดยมีการจับกุมคดีค้ามนุษย์รูปแบบบังคับใช้แรงงานเพียงไม่เกิน ๒๐% นั้น จากการประเมินสถานการณ์การค้ามนุษย์โดยสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ผู้เขียนมีความเห็นว่า

น่าจะมีการค้ามนุษย์ที่แสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน หรือบริการเป็นจำนวนมากที่หลุดรอดไม่ถูกเจ้าหน้าที่สืบสวนจับกุมมาดำเนินคดี การบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรมควรที่จะมีผลการสืบสวนปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้นตามสัดส่วนของสภาพปัญหาในสังคม

๒. การเข้าถึงกฎหมายอย่างทั่วถึง เพื่อให้เหยื่อของการค้ามนุษย์สามารถเข้าถึงและได้รับความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายค้ามนุษย์อย่างทั่วถึง ผู้เขียนขอเสนอให้ทางการเร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษาให้มีความรู้ความเข้าใจถึงแผนยุทธศาสตร์ ขั้นตอน รูปแบบ และขบวนการค้ามนุษย์ เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อน และต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษในการดำเนินคดี

๓. การแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อปิดช่องโอกาสในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การบังคับใช้แรงงาน บริการทางเพศ หรือขูดรีด ในขณะที่เดียวกันต้องให้ความรู้ หรือสร้างความตระหนักรู้ มิให้ประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น เด็ก สตรี หรือแรงงานต่างด้าว ถูกล่อลวง หรือชักจูงให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

๔. เพื่อเป็นการทำลายขบวนการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่สืบสวนปราบปราม พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ควรนำมาตรการสืบสวนปราบปรามขยายผลเพื่อให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานให้ถึงตัวการผู้อยู่เบื้องหลังของขบวนการค้ามนุษย์ ร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่สามคนขึ้นไป หรือโดยมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมตามมาตรา ๑๐ ซึ่งสามารถฟ้องเพิ่มโทษหนักขึ้นได้ตามเงื่อนไขตั้งแต่เพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง ถึงเพิ่มโทษเป็นสองเท่า แล้วแต่กรณี

๕. หากเป็นกรณีที่มีผู้กระทำความผิดหลายคนที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ช่วยเหลือ ได้รับประโยชน์ต่างๆ จากผู้ค้ามนุษย์ หรือชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมตามมาตรา ๗ ผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ด้วย นอกจากนี้ หากเป็นการเตรียมเพื่อกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษหนึ่งในสามตามมาตรา ๘ ควรนำบทบัญญัติข้างต้นมาใช้ในโอกาสที่เหมาะสม

๖. กรณีพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ ตามมาตรา ๑๓ เช่น สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือได้รับประโยชน์ในข้อ ๕ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น พนักงานสอบสวนควรแจ้งข้อหาตามมาตรา ๑๓ เพิ่มเติม เพื่อให้พนักงานอัยการฟ้องเพิ่มโทษได้

๗. กรณีมีการนำพาผู้เสียหายเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยองค์กรอาชญากรรมหรือเป็นการกระทำโดยร่วมกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ตามมาตรา ๑๐ วรรคสาม เช่น คดีดอนหัวฟ่อ ชลบุรี คดีดอนตุม นครปฐม คดีหัวไทร นครศรีธรรมราช และคดีชนแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาร์ โรฮิงญา หรือชาวมุสลิมไม่ทราบสัญชาติ

เป็นต้น ควรพิจารณาแจ้งข้อหาและสอบสวนขยายผลว่าเข้าข่ายเพิ่มโทษตามมาตรา ๑๐ วรรคสามหรือไม่

๘. เพื่อเป็นการตัดวงจรของเครือข่ายหรือขบวนการค้ำมนุษย์ การสืบสวนปราบปรามจับกุมคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ใน ๕ ข้อหา ตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายค่าประเวณี กฎหมายตรวจคนเข้าเมือง และกฎหมายแรงงาน ซึ่งมีผลการจับกุมเป็นจำนวนมากนั้น ในการสืบสวนสอบสวนควรเพิ่มมาตรการขยายผลทุกกรณี ในการรวบรวมพยานหลักฐาน หากพบว่ามีกระทำความผิดในลักษณะสนับสนุน ช่วยเหลือ เรียกรับผลประโยชน์ หรือชักชวนให้เข้าร่วมในการค้ำมนุษย์ตามมาตรา ๗ หรืออาจเป็นการเตรียมการตามมาตรา ๘ ให้พิจารณาแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติมและดำเนินการสอบสวนให้รัดกุมรอบคอบ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายการค้ำมนุษย์

กล่าวโดยสรุปผู้เขียนขอเสนอให้พิจารณาปรับปรุงคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ให้สมบูรณ์และทันสมัย หวังว่าข้อเสนอดังกล่าวข้างต้นจะเป็นประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายการค้ำมนุษย์ตามหลักนิติธรรม ได้มาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

บรรณานุกรม

คณะทำงานจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์,
๒๕๕๕, คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์,
โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, หน้า ๓.

จรัญ ภักดีธนากุล, ๒๕๕๘, บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญกับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
ตามหลักนิติธรรม, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า ๔.
ชัยวัฒน์ เกตุวรชัย, ๒๕๕๓-๒๕๕๔, การค้ามนุษย์ในประเทศไทย ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ เครื่องมือ
และกลไกในการแก้ไข, พิมพ์ครั้งที่ ๑, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ,
กรุงเทพฯ, หน้า ๕๑-๕๓.

นภา เศรษฐกร, ๒๕๔๙-๒๕๕๐, ทิศทางใหม่ในการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์, [Online],
Available: [Http://www.udonthani.m-society.go.th](http://www.udonthani.m-society.go.th) [๘ กันยายน, ๒๕๕๗).

ประกาศราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๙๓, วันที่ ๖ กุมภาพันธ์
๒๕๕๑, หน้า ๔๙.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑, มาตรา ๖.

อรธนิติ ดิษฐอำนาจ, ๒๕๕๘, การนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้กับการเมืองการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยของไทย, กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กรุงเทพฯ,
หน้า ๑-๒, ๓, ๔-๕, ๗, ๘.